

महाराष्ट्र राज्य जलनिती - पाणीवापराच्या प्राधान्यक्रमात कृषी-सिंचन पाणीवापराला औद्योगिक पाणीवापरापेक्षा वरचा प्राधान्यक्रम देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण २०११/ २५२/ ११/ सिंव्यधोरण

दिनांक - १८/०५/२०११

संदर्भ - जलसंपदा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण १००२/ २५०/ ०२/ सिंव्यधोरण,
दिनांक ३०-७-२००३.

प्रस्तावना -

राष्ट्रीय जलनिती -

केंद्र शासनाने एप्रिल, २००२ मध्ये राष्ट्रीय जलनिती प्रसिध्द केली होती. यानुसार पाणीवापराचा प्राधान्यक्रम खालीलप्रमाणे आहे.

१. पिण्यासाठी पाणी.
२. सिंचनासाठी पाणी.
३. जलविद्युत.
४. पारिस्थितीकी.
५. कृषीआधारित उद्योग व अकृषीआधारित उद्योग.
६. नौकानयन व इतर पाणीवापर.

महाराष्ट्र राज्य जलनिती -

मा. मंत्रीमंडळाने दिलेल्या मान्यतेनुसार, संदर्भाधिन शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य जलनिती जुलै, २००३ मध्ये प्रसिध्द करण्यात आली होती.

महाराष्ट्र राज्य जलनितीनुसार जलसंपत्तीच्या वापराचा प्राधान्यक्रम खालीलप्रमाणे आहे.

अ) पशुधनासह पिण्यासाठी पाणी तसेच शीतकरण, आरोग्य आणि स्वच्छताविषयक गरजा यासाठी घरगुती वापर.

ब) औद्योगिक, वाणिज्यिक वापर व कृषी उत्पादनांवर आधारित उद्योगांसाठी वापर.

- क) कृषी व जलविद्युत.
- ड) पर्यावरण व करमणूक यासाठीचा वापर.
- इ) इतर सर्व प्रकारच्या वापरांसाठी.

राज्यातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, त्यांच्यावरील कर्ज इ. बाबींचा विचार करता, सिंचनासाठी प्राधान्याने पाणी देणे आवश्यक आहे, तसेच केंद्रीय जलनिती व इतर राज्यांच्या जलनितीमध्येसुद्धा सिंचनाला औद्योगिक पाणीवापरापेक्षा वरचा प्राधान्यक्रम आहे. सिंचनाला अग्रक्रम देणे, तसेच बिगरसिंचन पाणीआरक्षणात होणारी वाढ विचारात घेता, सिंचन क्षेत्राची काही प्रमाणात होणारी घट, ही सिंचन व्यवस्थापनातील प्रगत प्रथा व आधुनिक सिंचन पध्दती यांचा अवलंब करून, पाण्याचा इष्टतम वापर करून, पाणी वापरामध्ये बचत करून वा अन्य उपायांनी भरून काढणे शक्य आहे. त्या दृष्टीने शासन प्रयत्नशील आहे. या सर्व मुद्द्यांचा साकल्याने विचार करून औद्योगिक पाणीवापरापेक्षा कृषी-सिंचनाकरिता पाणीवापराला वरचा प्राधान्यक्रम देणे अत्यंत आवश्यक ठरते

महाराष्ट्र राज्य जलनितीमध्ये असलेल्या नियतकालिक आढावा घेण्याच्या तरतूदीच्या अनुषंगाने, तसेच राज्य शासन व केंद्र शासन यांच्या जलनितीमधील पाणीवापराच्या प्राधान्यक्रमात सुसूत्रता आणण्याच्या दृष्टीने, सध्याच्या प्रचलित धोरणामध्ये बदल करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय -

मा. मंत्रीमंडळाने प्रस्तुत प्रस्तावास दिलेल्या मान्यतेनुसार, पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहेत.

१. राष्ट्रीय जलनितीनुसार महाराष्ट्र राज्याच्या जलनितीमध्ये बदल करण्यात येऊन, कृषी (सिंचनाकरिता) पाणी वापरास, औद्योगिक पाणी वापरापेक्षा वरचा प्राधान्यक्रम देण्यात येत आहे.
२. महाराष्ट्र राज्य जलनितीमधील बदलामुळे पाणीवापराचा सुधारित प्राधान्यक्रम खालीलप्रमाणे राहिल.

अ) पशुधनासह पिण्यासाठी पाणी, तसेच शीतकरण, आरोग्य आणि स्वच्छताविषयक गरजा यासाठी घरगुती वापर.

ब) कृषी (सिंचनाकरिता पाणी वापर).

क) औद्योगिक, वाणिज्यिक वापर व कृषी उत्पादनांवर आधारित उद्योगांसाठी वापर, जलविद्युत.

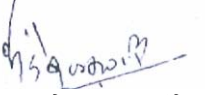
ड) पर्यावरण व करमणूक यासाठीचा वापर.

इ) इतर सर्व प्रकारच्या वापरांसाठी.

३. संदर्भाधिन शासन निर्णयानुसार प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या, महाराष्ट्र राज्य जलनितीमधील इतर मुद्दे पूर्वीप्रमाणेच कायम राहतील.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०११०५१८१४२३५४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सं. दे. कुलकर्णी)
शासनाचे उप सचिव.

प्रति,

मा. राज्यपालांचे सचिव.
मा. मुख्यमंत्र्यांचे सचिव.
मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव.
सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव.
सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई.
महालेखापाल (लेखापरिक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई.
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर.
महालेखापाल (लेखापरिक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर.
सचिव, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई.
मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व मंत्रालयीन विभाग.
सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व मुख्य अभियंता व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व उपसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व अवर सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व कक्ष अधिकारी, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग.
सर्व महासंचालक, जलसंपदा विभाग.
सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग.
सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग.